Utbildningsutskottets betänkande

1978/79: 6

med anledning av motion om utbildningen av arkitekter och byggnadstekniker

Motionen

1977/78: 873 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att i enlighet med förslaget i den till kulturutskottet remitterade motionen 1977/78: 872 hos regeringen begära en översyn av utbildningen av arkitekter och byggnadstekniker i syfte att utarbeta metoder och rutiner för hantverk och hantverksteknik.

Remissyttranden

Yttranden över motionsyrkandet har inhämtats från universitets- och högskoleämbetet och skolöverstyrelsen.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) framhåller att ämbetet under senare år har högt prioriterat såväl utbildning som forskning inom drift- och underhållsområdet och förordat ökade satsningar med hänsyn till det ständigt stegrade behovet av ny teknik inom detta område. Behovet av bevarande, upprustning och ombyggnad av befintlig bebyggelse har enligt UHÄ aktualiserats i skilda sammanhang under det fortlöpande arbetet med förändring av högskoleutbildningen inom berörda utbildningslinjer och ämnesområden. Innehållet i utbildningarna förskjuts kontinuerligt i riktning från nykonstruktion och produktion mot drift och underhåll. Exempel på sådana förskjutningar inom väg- och vattenbyggnadslinjen och arkitektlinjen lämnas. UHÄ nämner också att den nya drifttekniker utbildningen enligt föreliggande förslag får en inriktning mot fastighetsdrift.

UHÄ erinrar om att en utredning (VAL II) nyligen avslutat sitt arbete och till UHÄ överlämnat ett betänkande (UHÄ-rapport 1978: 7) om byggnadsutbildningen vid de tekniska högskolornas väg- och vattenbyggnadslinje, arkitektlinje och lantmäterilinje. I detta betänkande betonas kraftigt drift- och underhållsaspekten i byggnadsutbildningen.

Underhåll, bebyggelsevård och ombyggnad kommer enligt UHÄ:s yttrande att utgöra viktiga inslag i den nya yrkestekniska högskoleutbildningen med inriktning mot byggnadsindustrin. UHÄ har sedermera i sina anslagsäskanden för budgetåret 1979/80 föreslagit en sådan linje.

UHÄ anser sammanfattningsvis att den i motionen begärda översynen av byggnadsutbildningen redan är i gång.

Skolöverstyrelsen (SÖ) konstaterar i sitt remissyttrande att den begärda översynen såvitt gäller gymnasieskolstadiet endast omfattar utbildning av byggnadstekniker. Denna utbildning sker i huvudsak inom den byggtekniska grenen på den fyraåriga tekniska linjen. SÖ anför:

Att inom ramen för befintlig organisation tillföra utbildningen på den byggtekniska grenen det ytterligare innehåll, som enligt motionen skulle krävas, är inte möjligt med hänsyn till det redan omfattande innehållet i utbildningen. De byggnadstekniker som kommer att ägna sig åt upprustning och restaurering av äldre bebyggelse bör istället få erforderlig komplettering av sin utbildning genom påbyggnad av sin grundutbildning t. ex. i form av enstaka kurser i högskolan eller inom arbetsmarknadsutbildningen (AMU).

SÖ lämnar tre exempel på AMU-kurser som kan komplettera arkitekters och byggnadsteknikers grundutbildning och ge dem god insikt i tidigare använd hantverksteknik.

Utskottet

En översyn av utbildningen av arkitekter och byggnadstekniker begärs i motionen 1977/78: 873. Syftet med översynen skall vara att utarbeta metoder och rutiner för hantverk och hantverksteknik. Motiveringen till motionsyrkandet återfinns i den till kulturutskottet remitterade motionen 1977/78: 872. I denna motion betonas att om äldre byggnader och miljöer skall kunna restaureras och bibehållas måste hantverkskunskapen bevaras. En bevarad hantverkskunskap har enligt motionärernas mening också betydelse för hur nya hus lättare skall kunna integreras med äldre miljöer.

Motionen 1977/78: 873 har remitterats till universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) och skolöverstyrelsen (SÖ).

SÖ anser det inte möjligt att inom ramen för befintlig organisation tillföra den fyraåriga byggtekniska gymnasieutbildningen det ytterligare innehåll som motionen syftar till. SÖ anser i stället att byggnadstekniker och arkitekter kan komplettera sin tidigare utbildning med exempelvis vissa kurser inom arbetsmarknadsutbildningen (AMU) eller i form av enstaka kurser i högskolan.

I anslutning till SÖ:s yttrande vill utskottet erinra om att den gymnasiala utbildningen på längre sikt övervägs inom gymnasieutredningen (U 1976: 10). Denna utredning skall också pröva hur arbetsfördelningen mellan gymnasieskolan och enskild utbildning i olika former bör avvägas med hänsyn till den studieorganisation som utredningen kommer fram till.

Utskottet vill också erinra om att SÖ fått i uppdrag att utreda olika frågor som hänger samman med en avslutande yrkesutbildningsetapp utanför gymnasieskolan, i budgetpropositionen 1977/78: 100 benämnd färdigutbildning. Denna färdigutbildning avses ge sådan specialisering och uppövad yrkesskicklighet som inte alltid får rum i den bredare och

mera generella utbildningen inom gymnasieskolan (prop. 1977/78: 100, bil. 12 s. 317—318, UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224).

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) kan anordna bristyrkesutbildning till yrken med påtaglig brist på utbildad arbetskraft, t. ex. vissa hantverksyrken (jfr UbU 1977/78: 6 s. 6—7).

UHÄ hänvisar i sitt remissyttrande över motionen till det fortlöpande arbetet med förändring av de aktuella utbildningslinjernas innehåll, till UHÄ:s förslag om en ny yrkesteknisk linje med inriktning mot byggnadsindustrin, till den nya driftteknikerutbildningen med inriktning bl. a. mot fastighetsdrift samt till en nyligen avslutad utredning (VAL II) om byggnadsutbildningen vid de tekniska högskolornas väg- och vattenbyggnadslinje, arkitektlinje samt lantmäterilinje. UHÄ anser att en översyn av det slag som begärs i motionen redan är i gång.

Som UHÄ påpekar behandlas byggnadsutbildningen vid de tekniska högskolorna av den s. k. VAL II-utredningen. I sitt betänkande diskuterar utredningsmannen hur denna utbildning kan komma att påverkas genom en framtida omställning av arbetsområdet från nyproduktion och konstruktion mot användande, förvaltning, drift och omvandling av befintligt byggnadsbestånd. Utredningsmannen betonar drift- och underhållsaspekten i byggnadsutbildningen. Han föreslår att en kurs om teknikernas ansvar för natur- och kulturmiljön skall infogas i utbildningarna vid de berörda sektionerna. I betänkandet tas också upp frågan om efterutbildning i form av specialistutbildning, enstaka kurser och informationsdagar. VAL II-utredningens förslag om förnyelse av byggnadsutbildningarna vid de tekniska högskolorna bereds inom UHÄ.

Förnyelse av högskoleutbildning kan ske på lokal nivå i form av enstaka kurser och lokala linjer. Som exempel på sådan förnyelse kan nämnas att en lokal bebyggelseantikvarisk linje inrättas vid universitetet i Göteborg höstterminen 1978. Linjen byggs upp med kurser inom ämnesområdena etnologi och konstvetenskap. Syftet med linjen är att ge en kvalificerad yrkesutbildning inom det byggnadsantikvariska och samhällsplanerande området.

År 1976 tillsattes en utredning (U 1976: 02) om formerna för stödåtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (byggnadsvårdsutredningen). Utredningens slutbetänkande väntas enligt uppgift bli avlämnat under första halvåret 1979. Det kan nämnas att till denna utredning har knutits ett projekt för en s. k. byggnadshytta på Gotland. Denna hytta skall användas vid restaureringsarbeten på de gotländska kyrkorna. Hyttan avses även bli en förmedlare av kunskap om olika använda metoder och tekniker. Hyttan kan också bli en praktikplats för studerande. Ett liknande projekt i annan del av landet övervägs för närvarande.

Byggnadsvårdsutredningens kommande förslag torde komma att innebära ett ökat behov av personer med kunskaper om vård och bevarande av befintlig bebyggelse. Det gäller här inte bara kunskaper om de traditionella hantverken utan även kunskaper om hur modern teknik, t. ex. el- och värmeteknik, på bästa sätt kan anpassas och införas i äldre bebyggelse.

Utskottet förutsätter att de ansvariga myndigheterna i sin reguljära verksamhet följer utvecklingen och ser till att utbildningar anordnas inom de områden där behov uppstår och att befintliga utbildningar förnyas. Med hänvisning härtill och till det redovisade pågående förnyelsearbetet och utredningsarbetet anser utskottet att någon ytterligare översyn av vissa byggnadsutbildningar inte behövs. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionen 1977/78: 873.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78: 873.

Stockholm den 10 oktober 1978

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Ove Nordstrandh (m), Bengt Wiklund (s), Sven Johansson (c), Lars Gustafsson (s), Linnea Hörlén (fp), Roland Sundgren (s), Gösta Karlsson (c), Helge Hagberg (s), Hans Nyhage (m), Lennart Bladh (s), Christina Rogestam (c), Torsten Karlsson (s) och Jörgen Ullenhag (fp).

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1978 780054